11.10.2017

Eduskunta
Lakivaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi HE 41/2017 vp

Eduskunnan lakivaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä asiantuntijalausuntoa yllämainitussa asiassa lakivaliokunnan kokoukseen 12.10.2017 klo. 10:00.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksessa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Esityksen tavoitteena on selkeyttää Rajavartiolaitoksen rikostorjuntaa koskevia säännöksiä. Rajavartiolaitoksen tutkittaviin rikoksiin lisättäisiin tieliikennelain (267/1981) säännösten noudattamista rajanylityspaikalla silloin, kun poliisi on estynyt sitä tekemään sekä merilain ja meriteiden sääntöjen rikkominen. Lisäksi Rajavartiolaitokselle säädettäisiin oikeus tekniseen kuunteluun, tekniseen katseluun ja tekniseen seurantaan sekä televalvonnan toimivaltuus törkeän kätkemisrikoksen, ammattimaiden kätkemisrikoksen ja törkeän väärennöksen selvittämiseksi.

Hallituksen esityksen valmisteluvaiheessa poliisiosastolla on ollut mahdollisuus esittää näkemyksiään esityksestä. Esitys onkin kehittynyt hyvään suuntaan ja poliisiosasto kannattaa esityksen tavoitteita. Poliisiosasto lausuu hallituksen esityksestä seuraavaa:

Poliisi on yleinen esitutkintaviranomainen ja poliisilain toimivaltuudet on säädetty poliisitoimintaa varten. Poliisille on lainsäädännössä annettu valta suorittaa tehtävä tarvittaessa puuttumalla yksityisten lailla, usein perustuslain tasoisesti, suojattuihin oikeuksiin. Lähtökohtaisesti poliisin tehtävien ja toimivaltuuksien osoittaminen muulle viranomaiselle on poikkeuksellista ja edellyttää erityisiä perusteita (PeVL 67/2016 vp). Poliisilla on myös perusoikeuksiin kajoamista sisältävien valtuuksien käyttöön erityinen koulutus ja kokemus. Sisäministeriön näkemyksen mukaan rajaturvallisuuden ylläpitäminen tulee jatkossakin olla Rajavartiolaitoksen päätehtävä, jolloin esimerkiksi rikostorjuntaan liittyviä tehtävien tai toimivaltuuksien laajentaminen edellyttää erityisiä perusteita. Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan toimivaltuussäännösten eriyttäminen ja selkeyttäminen omaksi laiksi eivät sinänsä ole riittäviä perusteita laajentaa Rajavartiolaitoksen esitutkintavastuulle kuuluvien rikosnimikkeiden määrää tai säätää uusia toimivaltuuksia.

Postiosoite:
Sisäministeriö
PL 26
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoitteet:
Erottajankatu 2
Helsinki

Puhelin:
Vaihde
0295 480 171
Faksi:
09 1604 4635

Virkasähköpostiosoite:
kirjaamo@intermin.fi
www.intermin.fi

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen rajanylityspaikalla

Rajavartiolain 20 §:ään ehdotetaan Rajavartiolaitoksen yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen liittyviin tehtäviin laajennusta. Rajavartiolaitos jatkossa valvoisi myös tieliikennelain (267/1981) säännösten noudattamista rajanylityspaikalla silloin, kun poliisi on estynyt sitä tekemään. Säännöstä perustellaan sillä, että puuttuminen tieliikenteen säännösten noudattamiseen jo heti maahan tultaessa ja rajaa ylittäessä on omiaan valistamaan maahan tulevia ulkomaalaisia Suomen liikenneturvallisuutta koskevista säännöksistä sekä ohjaa noudattamaan niitä. Poliisiosaston näkemyksen mukaan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi rajanylityspaikalla kyseinen toimivallan lisäys on kannatettava.

Salainen tiedonhankinta vaaran torjumiseksi

Rajavartiolaitokselle ehdotetaan rikostorjunnasta Rajavartiolaitoksesta annettavan lain 25 §:n 5 momentin, 27 §:n 5 momentin ja 29 §:n 5 momentin mukaan oikeutta tekniseen kuunteluun, tekniseen katseluun ja tekniseen seurantaan. Toimivaltuutta perustellaan säännöksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan sillä, että toimenpiteen suorittajien turvallisuuteen liittyvistä syistä on tarpeen varmistua, onko tilassa virkatoimen kohteena olevan henkilön lisäksi muita henkilöitä. Lisäksi toimivaltuuksia perustellaan Rajavartiolaitoksen rikostorjuntatoimenpiteiden tehokkuudella. Sisäministeriön näkemyksen mukaan rajavartiomiehellä voisi olla tarpeen oikeus välittömästi ennen kohteen sisäänmenoa tai toimenpiteen tekemistä suorittaa rynnäkkötarkkailua (oikeus tekniseen katseluun, tekniseen kuunteluun ja tekniseen seurantaan). Poliisiosasto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että salaisten tiedonhankintakeinojen käyttö tulisi sovellettavaksi poikkeuksellisissa tilanteissa ja harvoin. Tällöin valtuuksien käyttöön liittyvän kokemuksen ja koulutuksen merkitys korostuu entisestään.

Salaiset pakkokeinot

Oikeus televalvontaan rikoksen selvittämiseksi

Rajavartiolaitoksella on käytettävissä televalvonta nykyisellään selvitettäessä törkeää laittoman maahantulon järjestämistä taikka törkeää laittoman maahantulon järjestämistä ja siihen liittyvää ihmisoikeusrikosta, törkeää metsästysrikosta ja törkeää saaliin kätkemistä. Lakiehdotuksessa esitetään laajennettavaksi Rajavartiolaitoksen tutkittavana olevien törkeän kätkemisrikoksen, ammattimaisen kätkemisrikoksen ja törkeän väärennöksen selvittämiseksi televalvonnan toimivaltuutta. Ehdotuksessa toimivaltuutta perustellaan sillä, että edellä mainittujen rikosten törkeät tekomuodot ovat usein ammattimaista rikollisuutta ja että tahot pitävät yhteyttä usein puhelimella.

Kyseisen toimivaltuuden perusteiksi vaaditaan perusoikeustarkastelussa erityisen painava ja yhteiskunnallinen syy. Sisäministeriön poliisiosasto esittää, että televalvonnan laajentamista vielä harkitaan ja rikosten selvittämisessä edelleen tukeuduttaisiin poliisiin.

Lainsäädäntöneuvos Tiina Ferm

JAKELU Lakivaliokunta

TIEDOKSI Sisäministeri Risikko
Kansliapäällikkö Nerg
SM/Oikeusyksikkö
SM/Poliisiosasto